

Mijn stad onze Planeet !

ALLE BEETJES HELPEN, WANT WE ZIJN MET
MEER DAN EEN MILJOEN BRUSSELAARS

DUURZAME STAD
BRU

België - Belgique

P.P. - P.B.

B - 010

P202224

Maandblad - November 2011 - n° 65

⌚ Energie-Uitdaging > p3

Kleine ingrepen,
grote resultaten

⌚ Natuur > p6

Op wandel door de groene
ruimten in het stadscentrum

⌚ Elektrische huishoudtoestel > p7

Minder energie,
meer besparen

Afvalpreventie:
deel uw spullen en u moet
minder weggooien > p4 en 5

LEEFMILIEU
BRUSSEL

- BIM -

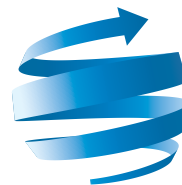

Kies zelf wat er in de bus valt.

Vraag de antireclamesticker aan op 02 775 75 75.

NEEM DEEL AAN DE EERSTE EDITIE VAN DE ENEGIEKAMPIOENSCHAP

HERNIEUWBARE ENERGIE KAMPIOENSCHAP

APERe en de Bond Beter Leefmilieu hebben een nieuwe uitdaging in petto voor de Belgische gemeenten:

het Energiekampioenschap. De deelnemende gemeenten

krijgen vijf maanden de tijd om zich te bewijzen en de titel van Energiekampioen in de wacht te slepen. Hoe? Door de balans op te maken van hun energiebeleid, door energiebesparende acties te ondernemen of te ondersteunen en met de steun van al hun inwoners. De winnaars maken kans op: gratis zonnepanelen en zonneboilers, juridisch advies, een strategische analyse en tal van andere verrassingen.

Meer info: www.energiekampioen.be

EEN PIEK, DIE PAK IK AAN

EEN PIEK, DIE PAK IK AAN

Tijdens de winter kunnen de uitlaatgassen van auto's, bedrijven en verwarming onder bepaalde weersomstandigheden pollutiepieken veroorzaken. En dat heeft zo zijn gevolgen voor onze gezondheid en die van het milieu. Om de negatieve effecten te beperken, legde het Brussels Hoofdstedelijk Gewest drie types maatregelen vast naargelang de vervuilingsgraad.

Er is een gratis sms-dienst die u verwittigt bij een pollutiepiek. Sms **PIEK** naar **3004** (0,15 €/sms) met de gsm waarop u de waarschuwing wilt ontvangen.

Meer info: www.pollutiepiek.be, 02 775 75 75.

Gele vlag: interventiedrempel

1

(Kans: twee tot drie keer per jaar)

90 km/u. Op andere plaatsen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zal de politie strenger controleren op de snelheidslimiet van 50 km/u.

Oranje vlag: interventiedrempel

2

(Kans: één keer elke twee tot drie jaar)

Bovenop de vorige maatregelen wordt het systeem van alternerend rijden ingevoerd in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, alle MIVB-vervoer wordt gratis en in tertiaire gebouwen mag de temperatuur maximum 20°C zijn.

Rode vlag: interventiedrempel

3

(Kans: zeer zeldzaam)

Verbod op alle autoverkeer, behalve in noodgevallen en voor het openbaar vervoer (gratis toegang). De temperatuur in tertiaire gebouwen mag maximum 20°C zijn.

NIEUWE VERWARMINGSKETEL: VERPLICHTE KEURING

Laat u een nieuwe aardgas- of stookolieketel van meer dan 20 kW installeren? Dan moet de oplevering gebeuren door een erkend verwarmingsketeltechnicus. Het doel? De milieu-impact van uw verwarmingssysteem beperken. Iedereen kan het energieverbruik van zijn verwarming verminderen door zich ervan te verzekeren dat de ketel correct wordt geïnstalleerd: dimensionering, regeling, isolatie van de leidingen, verbrandingskwaliteit, de afzuigkwaliteit van de schoorsteen, ... Deze verplichting kadert in de nieuwe EPB-regelgeving voor verwarming en geldt voor alle eigenaars van een nieuw geïnstalleerde verwarmingsketel.

Meer info: de lijst van erkende verwarmingsketeltechnici vindt u op www.leefmilieubrussel.be > Professionelen > Erkende en geregistreerde ondernemingen > Erkend verwarmingsketeltechnicus of Lijst van de erkende EPB-adviseurs.

Mijn stad onze planeet

Maandelijkse publicatie (verschijnt maandelijks, behalve in januari, juli en augustus) - Leefmilieu Brussel - Gulledele 100 - 1200 Brussel Tel. 02 775 75 75 - info@leefmilieubrussel.be - www.leefmilieubrussel.be v.u. : J.-P. Hannequart **HERLEZINGCOMITÉ** : Mathieu Molitor, Florence Didion, Louis Grippa, Isabelle Degraeve, Rik De Laet. **REDACTIE** : Mathieu Molitor - Vertaling : Maarten Geerts. **PRODUCTIE** : www.4sales.be © **IBGE-BIM** - Gedrukt met plantaardige inkt op gerecycleerd papier. Sommige teksten in deze publicatie hebben tot doel de wettelijke bepalingen toe te lichten. Om de ware juridische toedracht van deze teksten te kennen, verwijzen we u naar de teksten van het Belgisch Staatsblad.

Neem deel aan de **ENERGIE-UITDAGING**: goed voor de planeet en uw portefeuille

In Brussel vertegenwoordigen gebouwen 40 % van het energieverbruik en 42 % van de CO₂-uitstoot. Gelukkig kan iedereen zijn energieverbruik verminderen. Om u hierbij te helpen, lanceerde Leefmilieu Brussel de Energie-Uitdaging. Dit ludiek en gratis project voor burgers spoort alle deelnemers aan om hun energiefacturen en hun CO₂-uitstoot aanzienlijk te verminderen. En dat door enkele simpele ingrepen, zonder grote investeringen.

Waarom de uitdaging aangaan?

In de eerste plaats omdat energie duur is. De prijzen voor stookolie, aardgas en elektriciteit blijven stijgen, en experts zien nog niet meteen een einde komen aan die evolutie. Bovendien blijven er steeds minder traditionele energiebronnen over. De afgelopen dertig jaar is het verbruik wereldwijd met 75 % toegenomen, en dat cijfer blijft stijgen. Fossiele brandstoffen vervuilen ook: tijdens de productie en verbranding van fossiele brandstoffen zoals aardolie, aardgas, uranium en steenkool komt er heel wat koolstofdioxide (CO₂) in de atmosfeer terecht. Deze emissies zijn verantwoordelijk voor de opwarming van onze aarde en de gevolgen daarvan: de klimaatsveranderingen, het smelten van de ijskappen, de toename van het aantal orkanen, enz.

Om uit te groeien tot een duurzame stad, heeft Brussel zich enkele ambitieuze doelstellingen opgelegd. Door het Pact van Burgemeesters te ondertekenen, engageert Brussel zich samen met de 1.600 andere steden die het pact ondertekenden om de uitstoot van broeikasgassen tegen 2025 met 30 % te doen dalen.

Door deel te nemen aan de Energie-Uitdaging kunnen Brusselaars het Brussels Hoofdstedelijk Gewest helpen. Ze

kunnen de uitstoot van broeikasgassen helpen beperken, actief bijdragen aan het behoud van natuurlijke hulpbronnen en strijden tegen de opwarming van de planeet. Sinds de eerste editie bespaarden 2.800 gezinnen 400 euro per jaar op hun energiefactuur en vermeden ze de uitstoot van 1 ton CO₂.

Wat kunt u doen?

Met enkele simpele ingrepen kunt u al heel wat bereiken. Stel de kamertemperatuur een graad lager in (19°C in plaats van 20°C) en u bespaart 7 % op uw verwarmingskosten. Snel en eenvoudig! Sluit 's nachts alle gordijnen, jaloezieën en luiken en u houdt 30 tot 50 % van de warmte binnen die anders via de ramen verloren zou gaan. U kunt ook een mooie besparing realiseren door elektrische apparaten niet op stand-by te laten staan: een gezin met een televisie, een microgolfoven, een hifiketen en een dvd-speler kan op die manier gemiddeld 75 euro per jaar besparen.

Schrijf u nu in

Deelnemen aan de Energie-Uitdaging is eenvoudig. We hebben slechts enkele gegevens over uw woning nodig, zoals de meest recente jaarfactuur en minstens twee meterstanden. In ruil daarvoor kunt u een beroep doen op een individuele opvolging, persoonlijk advies en tal van andere activiteiten zoals workshops en conferenties. Het belangrijkste is dat u de kleine ingrepen ook uitvoert.

Meer info: wilt u net als duizenden andere Brusselaars deelnemen aan de Energie-Uitdaging, schrijf u in via www.energie-uitdaging.be of bel het gratis nummer 0800 85 301.

WAT BETEKENT EEN TON CO₂ ?

- 1,7 ton CO₂ = een enkele vliegtreks Brussel – New York.
- 1 ton CO₂ = 5.800 km met de wagen (benzine, 7 l/100 km).
- 700 kg CO₂ = het jaarlijkse verbruik van een elektrische boiler (80 l/dag).
- 300 kg CO₂ = wat een gezin van vier personen kan besparen door het verbruik van haar elektrische huishoudtoestellen en haar verlichting te optimaliseren.
- 100 kg CO₂ = een computer die een jaar lang op stand-by staat.

GETUIGENIS

Houssain El Boubisi,
opvoeder

"We doen sinds 2007 mee aan de Energie-uitdaging. Mijn vriendin en ik zijn op zowat alles gaan letten: geen apparaten in waakstand laten staan, onze klassieke lampen stap voor stap door spaarlampen vervangen, onze flat niet verwarmen als we er niet zijn, enz.. Uiteindelijk ben ik "energie-animator" geworden: ik heb 23 vrienden, buuren en collega's aangemoedigd om hun energieverbruik beter te beheren. Samen met de kinderen waarmee ik werk, heb ik een kort filmpje van 6 minuten over het klimaat gemaakt. Het had succes, ze waren zéér geïnteresseerd. De opvolging is verzekerd..."

Afval: SORTEREN is goed, VOORKOMEN

Elke Brusselaar produceert gemiddeld bijna 325 kg afval per jaar. Een indrukwekkend cijfer, maar daar kunnen we zelf iets aan doen door minder afval te produceren. Dat is ook het doel van de Europese Week van de Afvalvermindering, van 19 tot 27 november 2011, en van de nieuwe campagne van Leefmilieu Brussel rond afvalpreventie.

Als we praten over 'afval' en milieu, dan zeggen de meeste mensen: "ja, ik vind het belangrijk om mijn afval te sorteren." En ze hebben gelijk. Als we ons afval goed sorteren, kunnen we het laten recyclen, en dat is interessanter dan verbranden of storten. Maar door te recyclen, gooien we nog steeds niet minder weg. We zijn zo tevreden over het feit dat we ons afval

Preventief afval verminderen: het begint bij het ecologische ontwerp van goederen en zet zich voort in onze handelingen.

sorteren dat we een andere piste uit het oog verliezen, een piste die de minste materialen vraagt en die de natuur meer beschermt: minder afval produceren. Met andere woorden: afval voorkomen.

Voorkomen op alle niveaus

Vooraleer een product wordt gefabriceerd, moet het eerst worden ontworpen. Tijdens het ontwerp kunnen bedrijven maatregelen nemen die de ecologische voetafdruk van het product verminderen tijdens de volledige levensduur. Bijvoorbeeld door minder grondstoffen en energie te gebruiken tijdens de productie, door de energieprestaties van het product te verbeteren, door het product herstelbaar, aanpasbaar en recyclebaar, ... te maken. Daarna komt afvalpreventie, en dat in elke schakel van de productieketen: hoe de verpakkingshoeveelheid beperken,

lichter maken, kleiner maken, eenvoudig recyclebaar maken? Dat zijn vragen voor de bedrijfswereld. Op ons niveau, als inwoners van Brussel, kunnen we ook een belangrijke en nuttige rol spelen in afvalpreventie. Door stil te staan bij onze consumptie en onze gewoonten, die een al dan niet aanzienlijke impact hebben op de hoeveelheid afval die we produceren.

Eén campagne, drie vragen

We produceren drie keer meer afval dan in 1950. We zouden al dat afval kunnen vermijden of toch drastisch kunnen reduceren door er even bij stil te staan op het moment van de aankoop. Het milieu wint erbij: er zijn minder natuurlijke bronnen nodig en er moet nadien minder afval verbrand worden. De consument wint er ook bij: zijn portefeuille ligt er niet om ... De nieuwe campagne van Leefmilieu Brussel nodigt ons uit om ons drie vragen te stellen telkens we iets kopen.

Wees modern en gebruik minder papier

We kunnen de afvalberg ook beperken

door ons gedrag aan te passen. Hoe? Door te kiezen voor producten die minder materialen gebruiken, de zogenaamde 'gedematerialiseerde' producten. Neem nu papier: print enkel als het echt nodig is, archiveer digitaal, communiceer elektronisch, hergebruik oud papier, haal geen papieren telefoonboeken in huis (uitschrijven kan elektronisch op www.1307.be), plak een antireclamesticker op uw brievenbus (02 775 75 75), kies voor elektronische abonnementen...

Deel en hergebruik

We kunnen de afvalberg ook verminderen door spullen te delen. Enkele voorbeelden: één fotokopieermachine voor meerdere bedrijven in hetzelfde gebouw, gemeenschappelijke wasmachines en droogkasten in kleine appartementsgebouwen, bouwwerktuigen voor een verkaveling, één grasmaaiër voor meerdere bureaus ... Een andere mogelijkheid is het huren, lenen, ruilen ... van transportmiddelen, culturele producten, speelgoed en zelfs babyspullen. Zo vermijden we het verbruik van natuurlijke bronnen, ontlasten

DE EUROPESE WEEK VAN DE AFVALVERMINDERING: TAL VAN ACTIVITEITEN TUSSEN 19 EN 27 NOVEMBER 2011.

De actie loopt in heel Europa, in het kader van het Life+-project van de Europese Commissie. Het doel is zoveel mogelijk deelnemers mobiliseren om duurzame acties op poten te zetten die de afvalberg helpen beperken. Tijdens de editie van 2010 realiseerden 32 organisatoren in 23 landen samen

4.346 projecten. In Brussel alleen al waren er 147 projecten van inwoners, scholen, bedrijven, organisaties, overheden, enz.

Op het programma staan filmvoorstellingen, conferenties, compostbezoeken, hergebruiken, enz.

Meer info: www.leefmilieubrussel.be/weekvandeafvalvermindering, 02 775 75 75.

is nog BETER!

we onze kasten en kunnen we aanzienlijk besparen. Hergebruik of levensduurverlenging passen in dezelfde logica. Spullen herstellen, doorverkopen, weggeven of in bewaring geven zijn allemaal manieren om te vermijden dat we ze moeten weggooien zodra we ze niet meer nodig hebben. We zijn dus gewaarschuwd.

Meer tips en publicaties op www.leefmilieubrussel.be > Mijn woning > Minder afval en onder controle.

© Leefmilieu Brussel

Spullen delen, hergebruiken of naar de kringwinkel brengen: het zijn allemaal vormen van afvalpreventie. Maar preventie is niet hetzelfde als sorteren. Het zijn twee concepten die elkaar aanvullen, maar we halen ze vaak door mekaar.

ZET UW VUILNISBAK OP DIEET!

© Céline Carboneille

Afalpreventie betekent minder afval, en dat betekent dat we minder moeten sorteren.

1. Heb ik het echt nodig?

Onze maatschappij verkoopt dromen, maar ze creëert via marketing en reclame ook het verlangen om meer te consumeren dan we nodig hebben of graag zouden hebben. Hoeveel van wat we kopen, gebruiken we niet en belandt uiteindelijk in de vuilnisbak? Die overconsumptie kost veel geld en schaadt het milieu.

2. Zal ik alles voor de vervaldatum gebruiken?

In Brussel bevat de witte vuilniszak gemiddeld 12 % voedselresten. Dat komt vooral omdat we te grote hoeveelheden kopen en niet alles kunnen opeten voor de vervaldatum. Om de vervaldatum op de verpakkingen goed te begrijpen, moeten we enkele zaken in het achterhoofd houden:

- Te 'gebruiken tot' geldt voor bederfbare producten zoals hesp, vlees en vis. Deze datum moeten we strikt volgen.
- Bij 'voorkeur te gebruiken voor ...' geldt voor andere producten, zoals droge voeding of producten in conserven-

blikken. Eens de vervaldatum gepasseerd is, garandeert de producent niet langer de voedingswaarde, de smaak, de afwezigheid van gevaarlijke microben, de geur, de kleur ... Maar dat wil niet zeggen dat we het product niet meer kunnen gebruiken.

Let op aanbiedingen, zoals '2 + 1, 6 + 2 en 12 + 4 gratis'. Kunnen we al die extra 'gratis' producten wel opeten voor de vervaldatum?

3. Kan ik hetzelfde product ook vinden met minder verpakking?

Het huishoudelijk afval in Brussel bestaat voor 30 % (in gewicht) uit verpakkingen. Niet alle verpakkingen zijn nutteloos, denk maar aan verpakkingen die het product bewaren of beschermen. Maar vaak is er te veel verpakking: de porties worden steeds kleiner, verpakkingen in 'uivelletjes' (een primaire verpakking in een tweede, een derde, ... verpakking). Door deze oververpakte producten links te laten liggen, beschermen we niet alleen het milieu, maar ook onze portefeuille: oververpakte producten zijn vaak duurder, want we betalen ook voor die verpakking. Gebruik liever kraantjeswater dan water uit flessen, of koop water in flessen waarop statiegeld wordt betaald. Ga bij was-, vaatwas- of schoonmaakmiddelen op zoek naar geconcentreerde producten, want er komt minder verpakking bij kijken en ... ze zijn minder zwaar om te dragen. We kunnen ook herbruikbare luiers gebruiken, bijvulbare verpakkingen en herbruikbare, herstelbare en recycleerbare producten.

Brusselse wandeling: GROENE PLAATSEN in het stadscentrum

En als u Brussel nu eens op een andere manier zou ontdekken? Als er één plaats in onze stad is die we goed denken te kennen, dan is dat het centrum. We denken dat we het centrum al op alle mogelijke manieren hebben bewonderd, in alle mogelijke richtingen hebben doorkruist en vanuit alle mogelijke hoeken hebben gezien. Maar misschien is dat toch niet echt het geval ... Kennen we bijvoorbeeld alle groene plekken die er te vinden zijn? Als we van de Naamsepoort naar de Kruidtuin wandelen, komen we niet minder dan zeven parken of groene ruimten tegen. Zin om eens toerist te spelen in uw eigen stad?

© Aquaterra

Een traject van 3 km voor een wandeling van 45 minuten, zonder rekening te houden met de tussenstops die men inlast in de parken...

We starten onze wandeling in de bovenstad, tussen de Louizapoort en de Naamsepoort, aan de Waterloolaan nr. 31. De Passage de Milan is één van de drie discrete toegangswegen naar het Egmontpark. Een vredig oord in het midden van het drukke stadsleven. Behalve enkele opmerkelijke bomen (gewone esdoorn, Libanese ceder, steeneik, ginkgo biloba, Virginia tulpenboom, Noord-Amerikaanse zwarte walnoot, ...) zijn er ook andere bezienswaardigheden: buitengewone standbeelden, een vreemde middeleeuwsgotische waterput en een oude ijskelder.

Als we het park verlaten in de richting van de Wolstraat, via de passage Marguerite Yourcenar, vinden we rechts de Kleine Zavel. Het park tegenover de Onze-Lieve-Vrouw-ter-Zavelkerk is één van de kleine architecturale juweeltjes van Brussel centrum. Een tuin in

neo-renaissancestijl, opgesmukt met tal van beelden van de hand van de grootste Belgische kunstenaars uit de negentiende eeuw maken de tuin ook interessant vanuit historisch en artistiek standpunt. Vroeger was het een moerassig gebied, maar in de periode 1289 tot 1706 bevond zich op de site van de Kleine Zavel het kerkhof van het Sint-Jansziekenhuis.

Nadat we het park hebben overgestoken, gaan we rechts de Regentlaan in. Net voor het Museum voor Oude Kunst is er links een beeldenpark, een miskend park waar het leuk verpozen is. We vervolgen onze wandeling en, wat lager dan het Koningsplein, bereiken we de Kunstbergtuin. Zijn huidige vorm dateert van de jaren vijftig. Het gaat om een hangende tuin met slechts één niveau, op een betonnen plaat bovenop de ondergrondse parking van het Congrespaleis. Er is ook een speelplaats voor jonge kinderen en er werd een 'droge rivier' aangelegd.

Wanneer we de Kunstberg via de monumentale trap verlaten in de richting van de benedenstad, trekken we naar rechts naar de Sint-Michiels- en Sint-Goedelekathedraal. Het plein voor de kerk is een echte groene oase in de stad met een vrij uitzicht op de kathedraal; het vormt ook vaak het toneel voor tentoonstellingen over de stad Brussel. Van daar gaan we terug omhoog via de Koloniënstraat naar het Warandepark.

Om deze wandeling te beëindigen, gaat u in de richting van de Kruidtuin, om er de overblijfselen van een schitterend verleden te ontdekken. De Kruidtuin was ooit veel groter, toen hij nog in een gebied lag zonder andere gebouwen. Vandaag zit het park geklemd tussen de drukke verkeersaders van de Brusselse Noordwijk.

© S. Schmitt

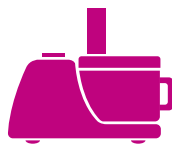
"Brussel beschikt over twee unieke wereldwonderen: de Grote Markt en het panorama van de Kruidtuin" Victor Hugo.

Van de oorspronkelijke kruidtuin blijven nog een mengeling van Franse, Italiaanse en Engelse stijlen over, en ook een grote variëteit aan bomen en planten.

© Florence Didion

Meer info: Leefmilieu Brussel beheert het merendeel van de groene ruimten in de hoofdstad en biedt u een interactieve kaart en tal van infofiches over de groene ruimten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: www.leefmilieubrusssel.be > Particulieren > Groene ruimten en biodiversiteit > Groene ruimten: kaart en infofiches.

Energielabel: minder **ENERGIE**, meer **BESPARING**

Wist u dat de aankoopprijs van een elektrisch huishoudtoestel maar 20 % uitmaakt van zijn totale kost? De overige 80 % geven we uit aan de energie dat het apparaat gedurende zijn volledige levensduur verbruikt. Daarom is het zo belangrijk om een apparaat te kiezen dat weinig energie verbruikt. Energielabels helpen ons om de meest energie-efficiënte keuze te maken, door de apparaten te rangschikken van A naar G al naargelang hun energieprestaties. Vandaag is er een nieuw label, om mee te zijn met de technische vooruitgang en om de zaken nog leesbaarder te maken. Er is bovendien een nieuwe website waarop u het energieverbruik van nieuwe toestellen kunt vergelijken.

In 1992 voerde de Europese Commissie een regelgeving in om elektrische huishoudtoestellen te labelen zodat consumenten ze kunnen beoordelen op hun energie-efficiëntie (energieklassen A tot G). Deze regelgeving werd uitgebreid in 2006 met de klassen A+ en A++. Vandaag wordt daar een nieuw label aan toegevoegd: A+++.

De technologie staat niet stil en daarom werd dit label in het leven geroepen om de meest energiezuinige apparaten te identificeren. Apparaten presteren immers steeds beter, waardoor de meeste nieuwe elektrische huishoudtoestellen A tot A++ scoren. Pictogrammen maken de labels ook begrijpbaar in andere talen en informeren de consumenten over de kenmerken en de prestaties van het product. Ze geven voortaan ook de geluidsprestaties weer, zodat we beter kunnen inschatten aan welke geluidsniveaus het toestel ons blootstelt tijdens gebruik.

www.energielabel.be

Bij het nieuwe label hoort ook een nieuwe website. Met de energiecalculator

op deze site berekent u meteen hoeveel u kunt besparen als u uw toestel vervangt. De cijfers spreken voor zich: de besparingen lopen hoog op als u voor een energiezuinig toestel kiest. Het is trouwens niet alleen voordelig voor uw portefeuille, ook het milieu vaart er wel bij. Want hoe minder energie we verspillen, hoe beter de natuur er van wordt. Hierbij een lijst van apparaten die u kunt vergelijken op de website: wasmachines, vaatwassers, koelkasten, verticale diepvriezers, combinaties koelkast/diepvriezer, horizontale diepvriezers en televisietoestellen.

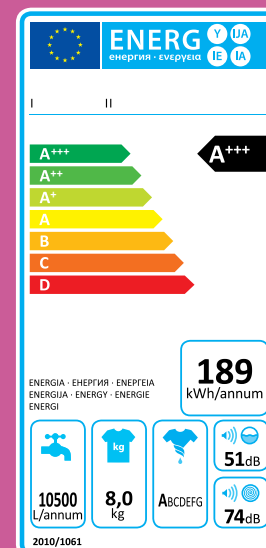
Onze planeet lijdt onder het steeds toenemende energieverbruik. Let dus goed op het energielabel als u een nieuw elektrisch apparaat koopt. En kies in functie van het energie- of waterverbruik, of let op de capaciteit. Een toestel dat iets duurder is, kan - met het juiste energielabel - op termijn goedkoper blijken in gebruik.

Meer info: www.energielabel.be

OP HET NIEUWE ENERGIELABEL VINDT U:

- het merk of de naam van de leverancier en de type-aanduiding
- het jaarlijkse energieverbruik in kWh
- de classificatieschaal: van energieklasse A+++ (de beste energiescore) tot G (de slechtste energiescore)
- gekleurde pijlen: van donkergroen (hoge energie-efficiëntie) tot rood (lage energie-efficiëntie).

IK DRINK KRAANTJESWATER

Kraantjeswater is goed. Weet jij waarom ?
Gebruik de code om het antwoord te vinden.

Kraantjeswater is goed voor de

niet en veroorzaakt geen

HEB JIJ DE GEWOONTE OM SPULLEN TE HERGEBRUIKEN?

Stop verspilling! Hergebruik! **Dinsdag 22 november 2011** worden er boeken en kleren ingezameld voor de kringwinkels, en dat in het kader van 'Jongeren keren het klimaat...'. We nodigen alle scholen uit om mee te doen aan de Kringloopactie. Leerlingen en hun familie zamelen boeken en kleren in en leveren ze af op school. Indien de school dat wenst, komt de kringwinkel de boeken en kleren ophalen. Spullen weggeven of hergebruiken, is ook de afvalberg beperken.

Meer info: GREEN vzw, Edinburgstraat 26, 1050 Brussel, www.jongerenkerenklimaat.be, 02 890 08 08.

AGENDA

Om dit tijdschrift elke maand gratis te ontvangen : 02 775 75 75,
abonnement@leefmilieubrussel.be of www.leefmilieubrussel.be/abonnement.

20/11 – TUINIEREN**BEURS VOOR WILDE PLANTEN**

Natagora organiseert voor de 23ste keer de beurs voor wilde planten. U kunt er inheemse planten kopen en uw tuin aantrekkelijker maken voor de lokale fauna: bomen en struiken voor een haag of een bosje, klimplanten en kleine fruitbomen, zaden of kiemen van wilde bloemen, u kiest zelf. U kunt er ook bij tal van organisaties tips en advies inwinnen om van uw tuin een ecologische tuin te maken.

Plaats van afspraak: van 10.00 tot 16.00 uur,
Huis van Duurzame Ontwikkeling / Mundo-B,
Edinburgstraat 26, 1050 Brussel.
Toegang is gratis; inschrijven is niet nodig.
Meer info: www.natagora.be, 02 893 09 29.

20/11 – GEGIDST BEZOEK**DE MYSTERIES VAN HET PLANTENLEVEN**

De Vrienden van het Scheutbos, CNB (kring van Belgische natuurliefhebbers) en Natagora organiseren een uitstap.

Plaats van afspraak: van 10.00 tot 12.30 uur in de boswachtershut van het Scheutbospark in Molenbeek, aan het einde van de Scheutbosstraat (niet de Scheutboslaan). De straat geeft uit op de Mettwielaan, tegenover de Machtenslaan. Toegang is gratis en inschrijven is niet nodig. Meer info: leveque.jean@hotmail.com, 0496 53 07 68.

20/11 – WANDELING**HERFST IN HET WOLUWEDAL**

Aves organiseert een uitstap om de wondere wereld van de ornithologie te ontdekken.

Plaats van afspraak: om 10.45 uur voor de ingang van het Maloupark, Emile Vandervelde-laan 2, 1200 Brussel.
Inschrijven is verplicht; maximum 20 personen.
Meer info: www.aves.be, 0499 16 24 34.

27/11 – GEGIDST BEZOEK**EEN LEVENDE BODEM**

De ecologische modeltuin van Schaarbeek biedt u gegidste themabezoeken.
Plaats van afspraak: vertrek om 10.00 uur en om 13.00 uur aan de terreinen van de gemeentelijke serres, Lambermontlaan 411, 1030 Brussel.
Toegang is gratis; inschrijven kan aan het bezoekersonthaal van het Josafatpark: 02 215 44 53.

22/11 – LEZING**TEELTVERENIGINGEN: WAAROM EN HOE?**

Een cyclus van lezingen in het kader van het project rond de Participatieve Tuinen van Etterbeek. Look houdt van aardbeien en kervel heeft schrik van peterselie... terwijl wortel en ui oude kompanen zijn? Is het waar of niet? Hoe is het te verklaren? Ontdek de antwoorden samen met Philippe Wasterlain.

Plaats van afspraak: van 20.00 tot 22.00 uur in de raadsaal van het gemeentehuis van Etterbeek, Oudergemsesteenweg 115, 1040 Brussel. Toegang is gratis. Meer info: enviro@etterbeek.be, 02 627 27 85.

06/12 – LEZING**VOORSPEL HET WEER VOLGENS DE NATUUR**

Een cyclus van lezingen in het kader van het project van de Participatieve Tuinen van Etterbeek. 's Avonds een regenboog, dan wordt het morgen goed weer. Samen met Jean-Pierre Hanotier ontdekt u de verschillende (serieuze en minder serieuze) signalen zodat u een verandering van het weer kunt voorspellen door naar de lucht, de dieren of de planten te kijken.

Plaats van afspraak: van 20.00 tot 22.00 uur in de raadsaal van het gemeentehuis van Etterbeek, Oudergemsesteenweg 115, 1040 Brussel.
Toegang is gratis. Meer info: enviro@etterbeek.be, 02 627 27 85.

De herfst is het seizoen van droog fruit: hazelnoten, kastanjes, walnoten ... Als snack of als lichte maaltijd, ze zullen u hoe dan ook verrassen.

Voor al uw vragen :

INFO

02 775 75 75
www.leefmilieubrussel.be